

FOLK OG LANI

NR. 15 — 3. ARGANG

LØRDAG 25. APRIL 1959

L

Åpen erkjennelse av britenes ångrepsplaner mot Norge

Og mange andre interessante opplysninger i
Sverre Kjelstadli's bok om «Hjemmestyrkene»

Da britiske hjelpetropper, som to ganger sviktet
nordmennene under kampene i Norge, beklaget seg
over norsk defaitisme!

Stor innsats av hjemmefrontledelsen 6. mai 1945 (!) Til høyre og lyttende selvstje Paal Berg, og lyttende i bakgrunnen rettssvikfaderen Solem. Vasen oppgis å være en slags høytaler som formidler His masters voice fra London.

Sprengningen av Lysakerbroen natten til 14. april 1940 var en militært sett ubehagelig og velplasert sabotasje-handling, som satte general von Falkenhorst i hans daværende penible situasjon gråhår i hodet. Tyskerne overveiet — med hjemmel i folkeretten — alvorlige represalier. Sprengningen ble foretatt av brødrene Leif og Kåre Moe og Oluf Reed Olsen. Imidlertid fremkom straks et opprop mot sabotasje, tiltross for at den på det for den tyske invasjon kritiske tidspunkt kunne ha noe for seg — idet 184 ledende Oslobor-

gere, tildels landskjente nordmenn forklarte almenheten at «sabotasje gavner ikke fedrelandet, og utsetter befolkningen for fare. Enhver må nå forstå, at vi lever i en hærtatt by, hvor krigens lov gjelder. Ro, orden og disiplin er under disse forhold en bydende nødvendighet og enhvers ubetingede plikt». Dette var i de dager da 15 000 tyske soldater — provosert og narret til det av vestmaktene gikk i land i Norge, mens 300 000 nordmenn i vernepliktig alder sto og så på, fordi regjeringen hadde forsømt de mest elementære sikkerhetsforanstla-

ninger og da det gjaldt hel-ler ikke kunne bestemmes seg.

Et nitid men utvilsomt
overdimensjonert arbeid
om et overvurdert tema.

Universitetsstipendiat Sverre Kjelstadli har utvilsomt hatt den beste hensikt med sitt verk «Hjemmestyrkene». Hovedtrekk av den militære motstanden under okkupasjonen», 491 sider.

Hvor svært anlagt det hele er fremgår av at denne skildring av den «militære motstand» i det okkuperte Norge er skrevet av en mann som ser den mest mikroskopiske umilitære motstand på en i vitenskapens lys kraftig forstørret måte. Dette første bind dekker «militær» motstand i Norge i årene 1940—44. Et annet og senere bind bebudes å ville omhandle utviklingen det siste krigsåret. Når dette er unnagjort, vil hr. Kjelstadli etter planen ta fatt på noe enda mer apokryfisk og enda mindre merkbart fenomen dengang: Skildringen av det sivile motstykke til den militære motstandsbevegelse!»

Det er noe dypt rørende ved hele arbeidet: Den nasjonale selvaktelse skal søkes gjenreist! Og muligens skal Kjelstadli bekle en lærestol i illegal motstand?

*

Mange blant de gode nordmenn mener dog at alt dette rare tussmørkespill fra Milorgs og andres side selvom hensikten var patriotisk og de fallne bør huskes for sitt store offer — burde man ha latt ligge i mørket — av mange lett forståelige grunner som vi ikke idag skal komme inn på. (Forts. s. 8).

Britiske fly bomber militære mål i Bergen: Den nasjonale scene.

102960

Ullensvaen, 102A — Oslo 4
Telef. 46 71 43
Redaktør — Sakfører
ALEXANDER LANGE

KJELDSTADLIS BOK

(Forts. fra s. 1).

For den som har delt det norske folks kår under okkupasjonen og fulgt litt med, må det dog virke påfallende med all denne utnaling av en «militær motstand», som med særdeles få unntagelser hverken var synlig for de hjemmeværende nordmenn eller for den tyske verne-makt! Hjemmefronten, med Berg, Berggrav, Schjelderup og Solem & Co. og de aller-fleste av deres følgesvenner inntok en i alt vesentlig lyt-tende attityde, som billedet viser.

På bakgrunn av nedenstående dokumentasjon fra norske retsannaler, virker overhodet ordet «Hjemmestyrke-ne» sterkt overdrevet og alt-for pompøst. Uten å ha dekning i historiske fakta slik som alle kunne iakttå dem (NEB under okkupasjonen) tilskiker ordet å ikle motstanden her i landet en militær karakter, hva den som bekjent ikke hadde, men først fikk etterat faren var over. Enkelte valgte seg den beskjeftigelse — behørig plassert på nasjonalbudsjettet — å dikte oss om til et nasjonalt heltefolk med samuraiånd og det hele heroiske utstyr.

De tyske politi- og krigsrettsdommere Latza, Regis og Kehr ble frifunnet for sine dommer over Milorg-menn, hjemmefrontfolk etsetera, fordi disse var franktirører og ikke soldater i Haagerkonvensjonens forstand. I Retts-tidende s. 693—1946 heter det i lagmannsrettsdommen over Bruns, Schuberts og Clemens: «Retten finner imidlertid at de tiltalte ikke kan straffes for sitt forhold. Det gjaldt her å få fengslet en mann som de visste var våpensjef for en avdeling av Milorg». Og på side 703 står det videre: «Milorg ble først mobilisert ved tyskernes kapitulasjon. Under okkupasjonen har virksomheten vesentlig bestått i organisasjon, soldat-utdannelse, etterretningstjeneste og endel sabotasjeaksjoner. Medlemmene bar herunder ikke uniform eller kjennetegn. De bar heller ikke sine våpen åpent. De har følgelig heller ikke hatt rettigheter som soldater etter Landkriksreglementets art. 1».

Jeg forstår ikke den på mange måter ellers solid virkende hjemmefrontforsker Kjelstadli, når ovenstående kan innrangeres som militær motstand av Hjemmestyrkene, når vi den hele tid har for øye den norske militære kapitulasjonsavtale med tyskerne 10. 6. 40.

Noe annet er jo at man i det vide og brede kan beskrive patriotiske ønskemål og planer om en slik militær motstand under okkupasjo-

nen, planer som aldri ble realisert annetsteds enn i høyden på papiret. Faren ved slike bindsterke verker er imidlertid at de kan bringe folk til å tro at disse ting var så effektive overfor tyskerne, at de må tas i bruk igjen overfor den okkupasjon man i dag frykter. Denne antakelse har vi alltid advart mot! Det folk som ikke vil eller kan forsvare seg åpent og militært, må ikke starte med illegale snikløy. Det kan føre til folkets utslettelse.

Kjelstadli er et oppkomme av interessante opplysninger.

Når den ovenstående krittikk er avlevert, kan vi rolig sette oss ved Kjelstadli's føtter. Han bringer et veld av interessante opplysninger av varig verdi. Les således på side 55: hva han skriver om britenes arbeid i forbindelse med deres planer om landgang i Norge før 9. april.

«I forbindelse med de britiske militære myndigheters operative planer ble fra årsskiftet 1939—40 deres militære etterretningsapparat i Norge utvidet og deres militære etterretningsarbeid i Norge ble intensivert. Britene opprettet flere «shippingkontorer» knyttet til britiske konsulater i Norge, som i Stavanger, Bergen, Alesund, Trondheim og Narvik. De britiske marineoffiserer ved disse interesserte seg særlig for norske havner, kaianlegg, landingsmuligheter, jernbaner, gater og forpleiningsmuligheter for tropper. De rapporterte til den maritime gren av Secret Intelligence Service.

«Deres arbeid ble et ledd i britenes landgang i Norge. I samme forbindelse ble der en ukens tid før 9. april 1940 sendt fire sivilkledte britiske offiserer til Norge. Captain J. Watt Torrance ble sendt til Narvik, major Palmer til Trondheim, Captain Andrew Croft til Bergen og Captain Malcolm Munthe til Stavanger. Deres ordre gikk ut på å opprette radioforbindelse med Storbritannia og å forberede mottagelsen av de små avdelinger av britiske styrker. De skulle avvente et bestemt radiosignal. De skulle umiddelbart før landgangen ta kontakt med den øverste norske militære befalshaver i sine respektive avsnitt».

Norsk-britisk hegemonistrid.

Hjemmefront-nordmennene mente at sabotasjeaksjoner var det mest formålstjenlige. Britiske og amerikanske bombetokter var både fra utefronts og hjemmefronts innstilling delvis ansett som uvetvite, landsødeleggende i forhold til de oppnådde resultater. Den norske emi-

grantregjering i London prøvde flere ganger rasende over slike toker som bombing av Vemork, Herøya og Vallø, bombing av Victoria Terrasse og mange andre nonchalante tiltak som ødela norske liv og verdier til ingen nytte. Kjelstadli påviser at det under hele okkupasjonen var en norsk-britisk hegemonistrid, som dog dabbet noe av på slutten av verdenskrig II. Forholdet mellom utefront og hjemmefront ble heller aldri harmonisk. Han kan jo ikke godt skrive det, men det faktiske forhold var vel at britene ved slike tiltak ville tvinge tyskerne til represalier og henrettelser. Dermed ville det besatte folk kunne egges til hat mot okkupanten. Men hva hjalp det, all den stund den norske storindustri og det norske næringsliv i egen interesse gikk med full damp for tyskerne, stort sett uhindret av allverdens sabotasje, bombing, Lingekompani og Milorg?

Men vår kjære hjemmefronthistoriker Kjelstadli blir under sitt forskingsarbeid, akkurat som tilfellet har vært med Hartmann, Skodvin, Wyller og kanskje spesielt Johan Vogt — i strid med eget affektbetont hjemmefrontsyn — betydelig om-snudd i retning av «objektiv» historieskrivning. Idet Folk og Land anbefaler våre folk å lese Kjelstadli's bok med forstand, skal vi avslutte anmeldelsen med noen ytterligere tekstprøver, f. eks. fra side 89:

«Allerede under felttoget i Norge våren 1940 oppsto et visst motsetningsforhold mellom nordmenn og briter. Dette ble utdypet etter at selve nederlaget var et faktum. Fra norsk synspunkt var britenes prestisje svek-

ket. Fra britisk synspunkt var nordmennene preget av defaultisme. Flere av de bringer som hadde vært med i felttoget i Norge sluttet seg til SOE (organ for britisk motstandsarbeid) i London og Stockholm. De hevdet at nordmenn i sin alminnelighet ikke var særlig egnet til å delta i hemmelig militær motstandsarbeid. De var godtroende, åpne og snakkesalige. De måtte etter disse britenes mening lære «the lesson of security», og de måtte lære den «in the bitter School of experience». De måtte først lære å tie, før SOE kunne betro seg til dem. De måtte disiplinere til å akseptere britenes hegemoni i kampen mot den felles fiende.

Var den norske defaultisme erkjennelse av kapitulasjonen?

«De (SOE) så at de norske militære myndigheter i London i hele 1940 ikke var interessert i militære etterretninger fra Norge. (Som naturlig var! Norge hadde jo kapitulert! A. L.'s bemerkning). Den norske regjering og de norske militære myndigheter viste i 1940 ingen tegn til å ville organisere en egen hemmelig norsk militær motstand. Fra London ble det derfor av SOE (Special Operations Executive) først innledet den hemmelige militære motstand i Norge». (I dette arbeid søkte imidlertid SOE snart kontakt med Trygve Lie og Ljungberg jfr. Lie II, s. 250, 285. Jfr. SOE's «Progress Report» av 7. 12. 40 i FA, hylle 20, jfr. «Norwegian Policy» av 11. 12. 1940 i FA, hylle 28, mappe 8/9).

Videre skriver Kjelstadli: «De britiske offiserer ved Den britiske legasjon i Stockholm fikk tidlig inn-

trykk av at den norske legasjon var den norske defaultismens høyborg. Den britiske militærattasjeeen Sutto Pratt rapporterte sommer 1940 hjem til London at stedet for å være det tradisjonsbærende for anti-tysk virksomhet og et hjem for norske patrioter som var rødt til Sverige, ligner den norske legasjon altfor meget slagen hærs hovedkvarter der man sitter og venter å motta fiendens kapitulasjonsbetingelser overtra gjennom de nøytrale sveiske myndigheter. (Disse vjo forlengst godtatt og udekket. (A. L.). Unge nordmenn som hadde tilbakela flere hundre kilometer, skiver britten, ble bittert skuffe og henvendte seg i Den britiske legasjon».

A. L.

FOLK OG LAND

Ekspedisjon og kasse:
Klerschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Boks 3214

Abonnementpriser

Kr. 25,- pr. år, Kr. 12.50

pr. halvår. Sverige og

Danmark: kr. 29.00 pr.

år, kr. 14.50 pr. halvår.

Utlandet forsvrig: kr.

33.00 pr. år, kr. 16.50 pr.

halvår. I nøytralt om-

slag kr. 35.00 pr. år, kr.

17.50 pr. halvår.

Løssalg 65 øre

Annonspris:

32 øre pr. millimeter

over en spalte.

Bruk postgiro nr. 16450.

Utgiver A/L Folk og Land.

Sambandstrykkeriet

Oslo